



## PEJSAŽ I PLANIRANJE GRADA

Planerski odnos prema pejsažu u urbanističkim planovima grada Zagreba od početka 20. stoljeća do danas

prof.dr.sc. Sanja Gašparović  
asist. Ana Sopina

**E. Howard (1898.) Garden Cities of Tomorrow**

vizija vrtnog grada

**K. Lynch (1960.) The Image of the City**

teorija percepcije grada

**I.L. McHarg (1969.) Design with Nature**

Sastavnice prirodnog identiteta (site) = karakter grada

**20./21.st. Green / Ecological Urbanism**

nove eko-teorije, koncept održivog planiranja

UN, Convention on Biological Diversity, 1992.

UN, Convention on Climate Change, 1992.

**21. st. Landscape Urbanism**

pejsaž važan za organizaciju i oblikovanje grada

Council of Europe Landscape Convention, 2000.

UN, Millennium Development Goals, 2000.

**21. st. Sustainable and Resilient Cities****Natural-Based Solutions** – rješenja u skladu s prirodom

EU, Sustainable Development Strategy, 2001.

EU, Territorial Agenda, 2007.

**21. st. Green Infrastructure**

ekološke, ekonomske, društvene, kulturne dobrobiti

EU Biodiversity Strategy, 2011.

EU, Green Infrastructure Strategy, 2013.

UN, Sustainable Development Goals, 2015.

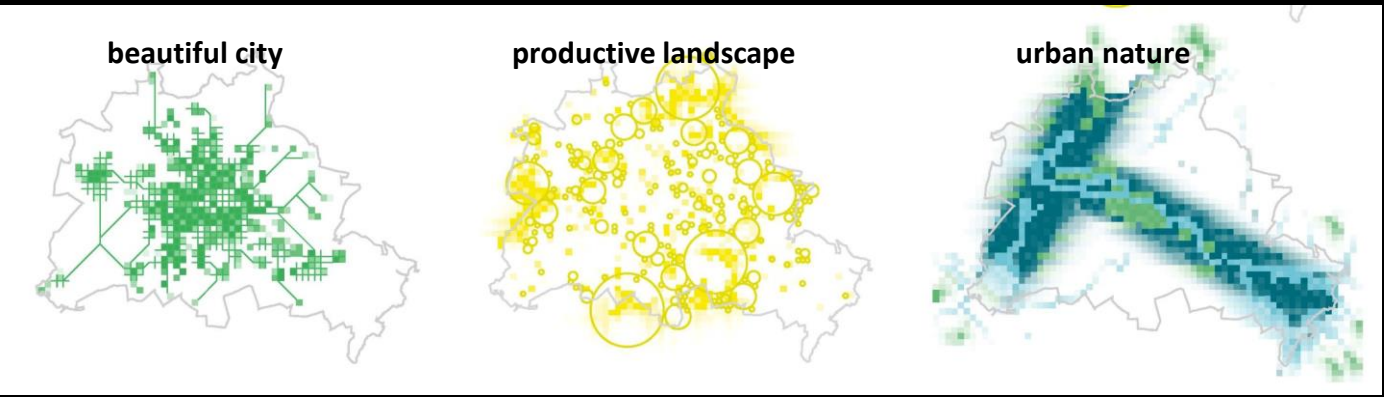
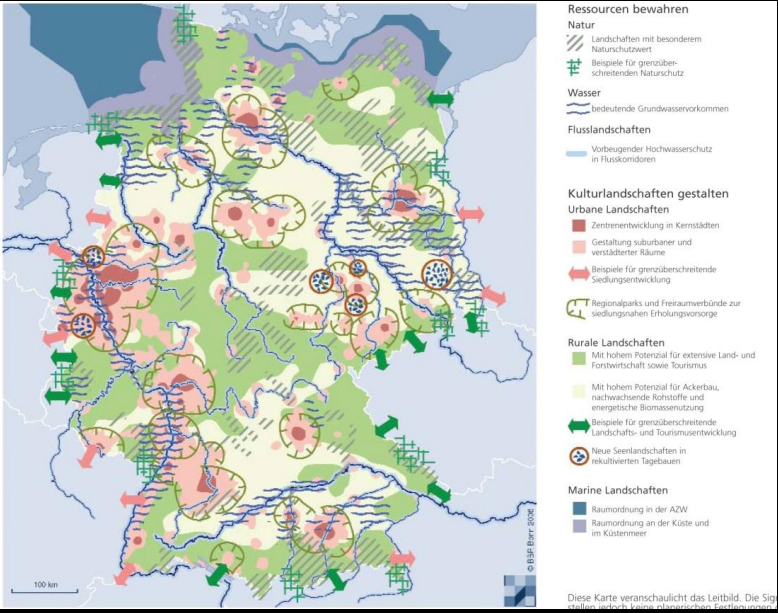
EU, European Green Deal, 2020.

**21. st. The Rooted City**

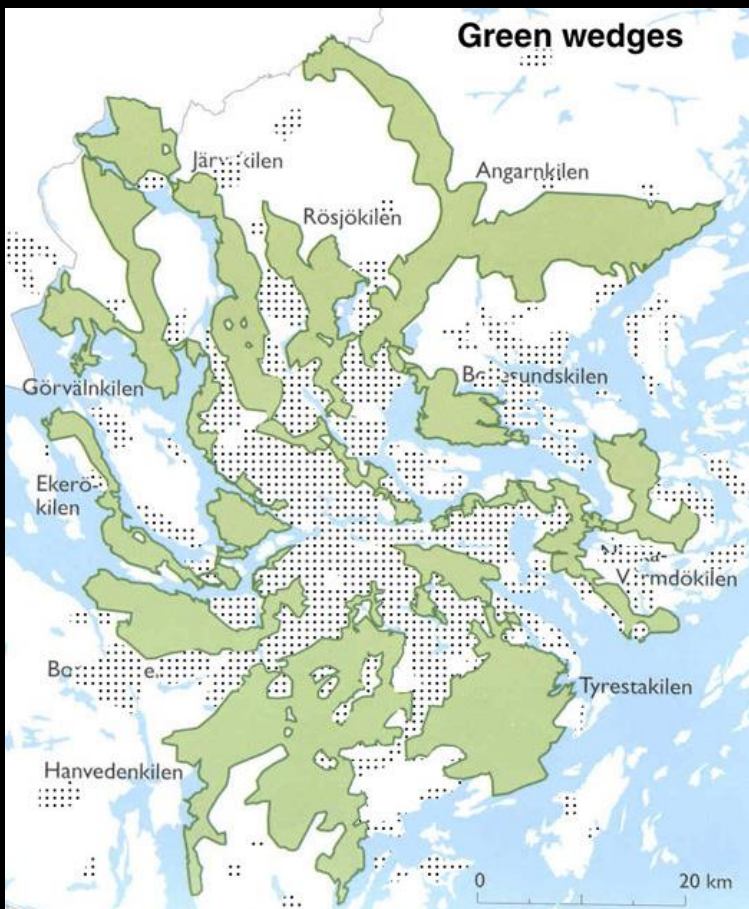
grad i pejzaž neraskidivo povezani (grad – regija)



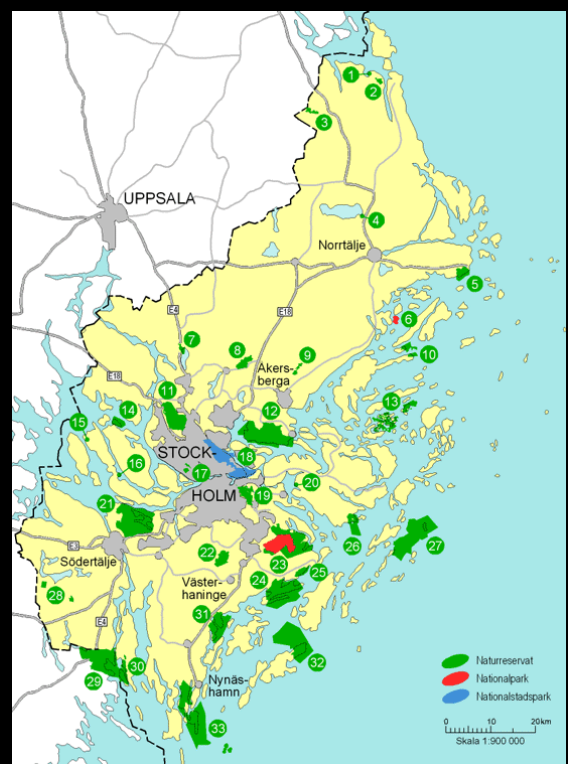
**Green Infrastructure and Biodiversity Plan, Barcelona 2020**  
 Plan zelene infrastrukture i bioraznolikosti, Barcelona, 2020  
 \_drvoređi, zeleni koridori, peri-urbana šuma, urbani vrtovi

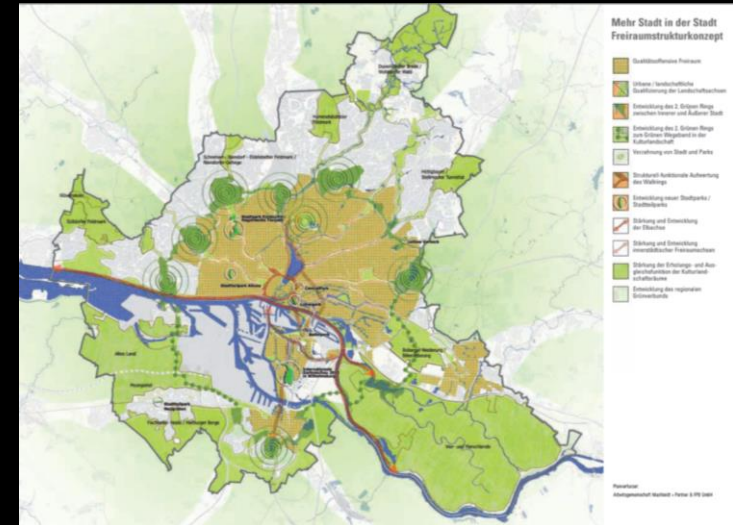
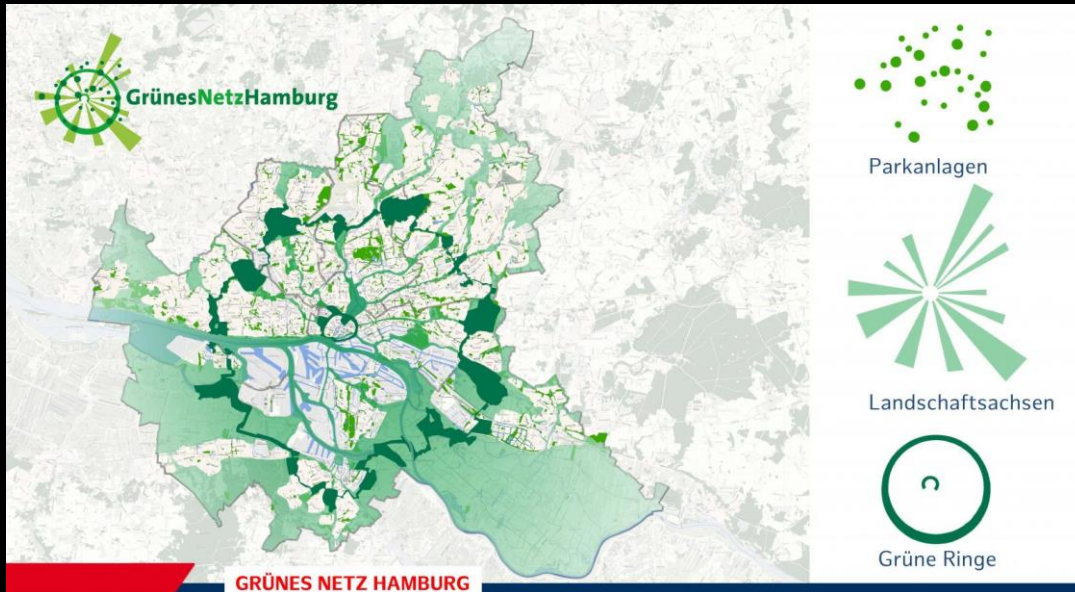


**Strategie Stadtlandschaft, Berlin, 2050**  
 Strategija urbanog pejzaža, Berlin, 2050  
 \_zelena kreativnost, mobilnost, industrija, regija



**Stockholm Green Wedges and National Urban Park**  
 \_zeleni prsti / klinovi grada  
 \_živjeti u neposrednoj blizini parka

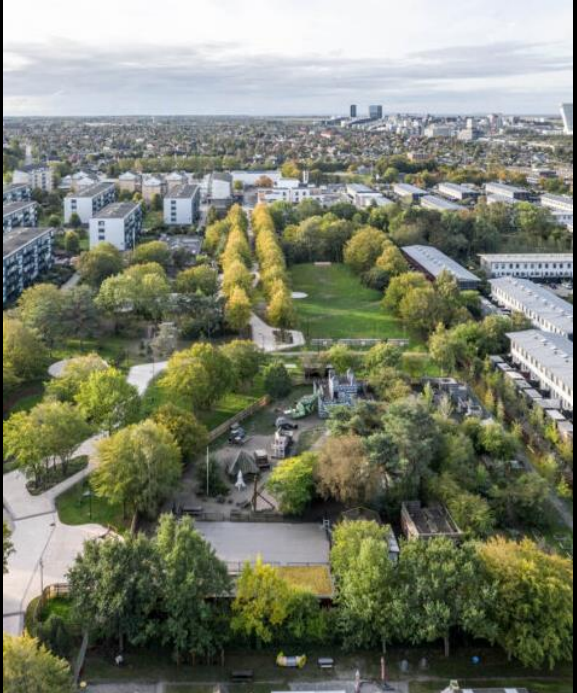
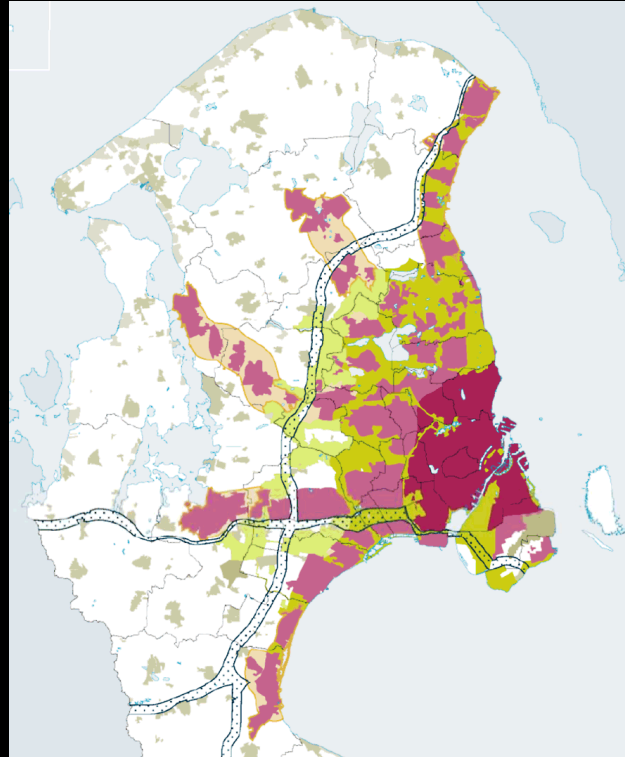
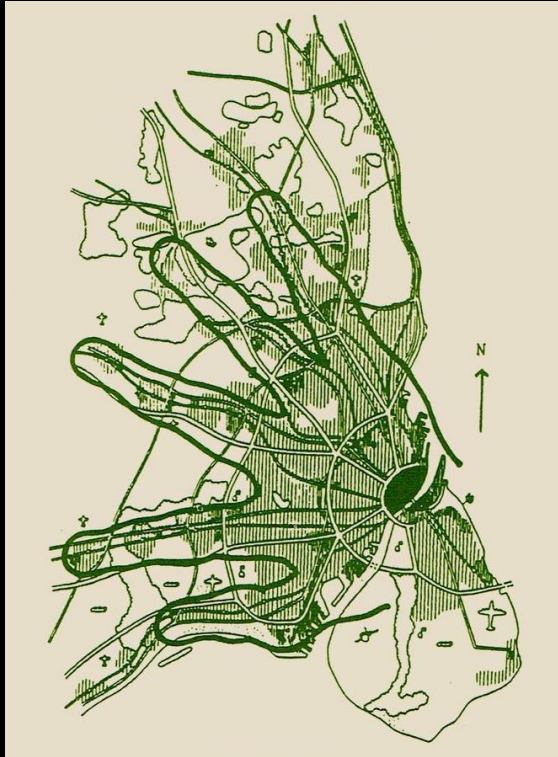




### Hamburg 2034 Greenspace Transit Network

Pejsažni plan zelenog tranzitnog sustava  
 \_spajanje dva zelena prstena, rekreacijskih prostora i  
 životinjskih staništa sa zelenim putevima i postojećim  
 'zelenim osima' – vode iz urbane regije u urbanu jezgru  
 \_nove pješačke i biciklističke rute – grad bez automobila





**Finger plan, Copenhagen 1947 / 2007**  
 \_stanovanje i industija uz prometne pravce – između pejsaž  
 \_laka dostupnoj otvorenih pejsažnih prostora  
 \_pješačke ulice, grad pješaka i biciklista

# European Green Capital Network

- 2021 / Lahti
  - 2020 / Lisbon
  - 2019 / Oslo
  - 2018 / Nijmegen
  - 2017 / Essen
  - 2016 / Ljubljana
  - 2015 / Bristol
  - 2014 / Copenhagen
  - 2013 / Nantes
  - 2012 / Vitoria-Gasteiz
  - 2011 / Hamburg
  - 2010 / Stockholm
- Amsterdam
  - Barcelona
  - Brussels
  - Dijon
  - Frankfurt
  - Freiburg
  - Ghent
  - Glasgow
  - Grenoble
  - 's-Hertogenbosch
  - Lille
  - Malmö
  - Münster
  - Nürnberg
  - Reykjavik
  - Strasbourg
  - Tallinn
  - Turin
  - Umeå

Key  
 • Winning Cities  
 • Finalist Cities

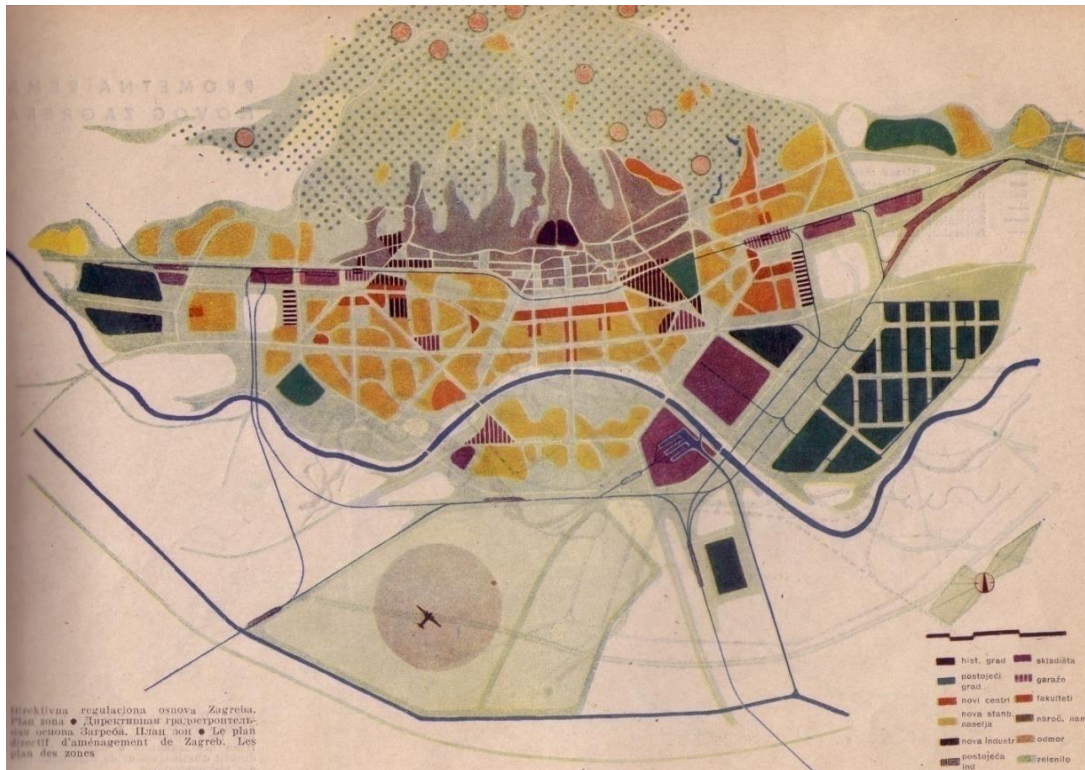


## Nagrada Zelena prijestolnica Europe Nagrada Zeleni list Europe

\_prijava Zagreba za Nagradu Zelena prijestolnica Europe za 2022. i 2023.

**\_sve veće značenje i višestruke uloge pejzaža za razvoj grada** u teorijama pejzažnog planiranja i suvremenih svjetskih primjera dobre urbanističko-pejzažističke prakse  
**\_suvremeni planerski pristupi kontinuiranog naglašavanja i razvijanja značenja pejzaža za grad te podizanja svijesti o njegovoj važnosti za suvremeni urbani održivi razvoj**

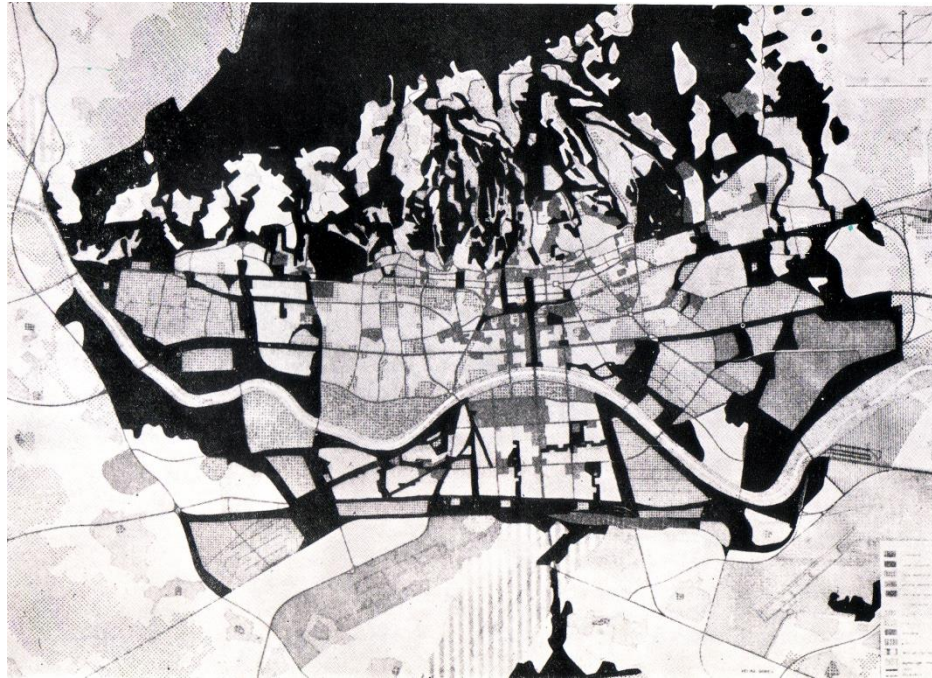




## 1953. g

### Direktivna regulaciona osnova Zagreba

- funkcionalni moderni grad
- područja namijenjena rekreaciji - u zelenilu među najvažnijim prostorima u planiranju modernoga grada
- uz Savu i u spletu parkova i šuma što se spuštaju poput svojevrzne **zelene osovine „Sljeme-Sava“ (zeleni kraci)**
- obostrano uz Savu središnji park, “razvučen” u kilometarskome praznom prostoru kao najvažniji sportsko-rekreacijski prostor grada.

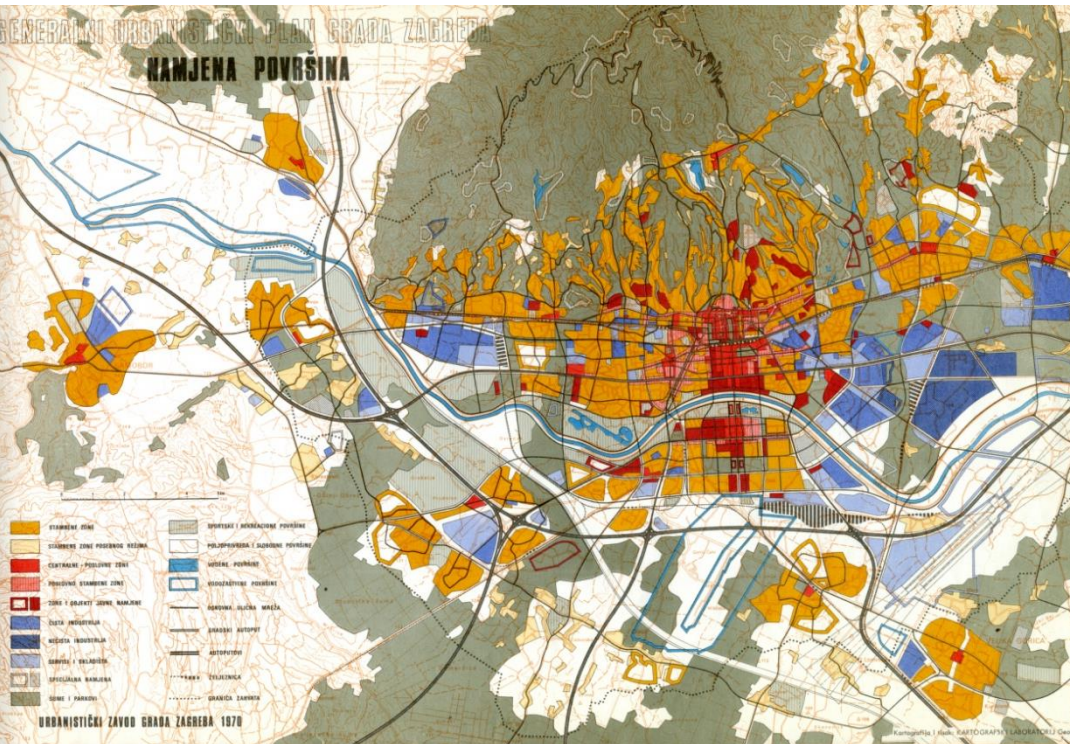


— šume, parkovi i zaštitno zelenilo

Sl. Šume, parkovi i zaštitno zelenilo unutar urbanističkog zahvata  
(Izvor: Urbanistički program Zagreba, 1963.)

## 1963. g. Urbanistički program Zagreba

- među osnovnim polazištima prostorne organizacije grada nastoji se ostvariti **neometana mogućnost kretanja** u središtu, u zonama stambene namjene, rekreacije i odmora.
- kako bi grad dobio u cjelini specifičnu fizionomiju **jasno je definirana osnovna hortikulturalna koncepcija:**  
“s južnih padina Medvednice kontinuirano, poput „klinova“ provlače se pojasi zelenila kroz gradsko tkivo i industrijske zone i spajaju s postojećim zelenim površinama u gradu.”

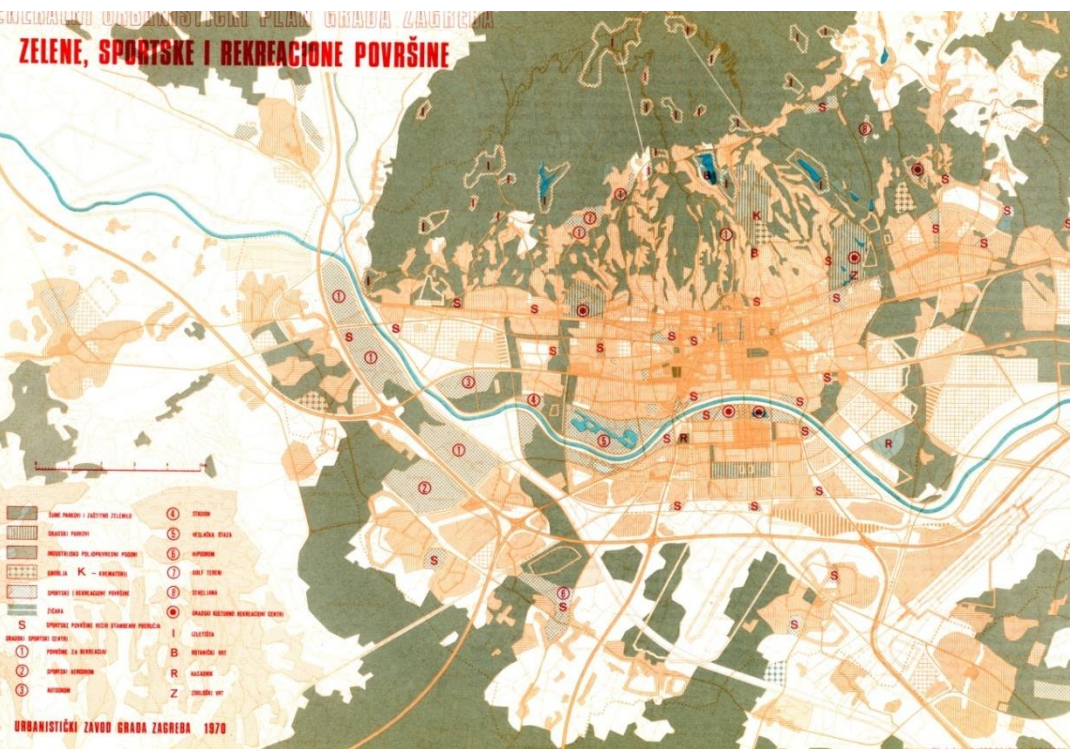


1971. g

## Generalni urbanistički plan grada Zagreba

- načela oblikovanja grada: prisutnost **specifičnih faktora** koji gradu osiguravaju **individualnost** i oblikovnu kvalitetu
- potreba **poštivanja pejzažnih** i urbanističko-arhitektonskih **vrijednosti** čije očuvanje posebno u oblikovnom smilu

Sl. Namjena površina  
(Izvor: Generalni urbanistički plan grada Zagreba 1971.)



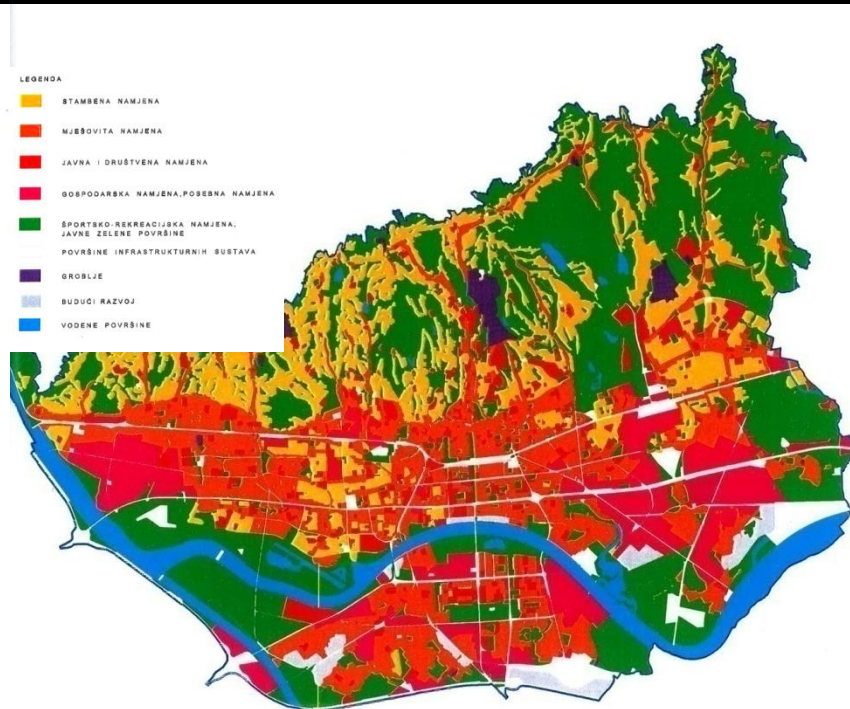
**1971. g**

Generalni urbanistički plan grada Zagreba

- važan element u oblikovanju grada je njegovo zelenilo
- naglašava se „konceptija zelenih pojaseva – dilatacija u izgradnji u smjeru sjever – jug
- funkcionalno opravdanje + obogaćenje gradskog pejzaža.

- „Planiran je sistem neizgrađenih površina (zelenih pojaseva) koji se planiraju realizirati sa svrhom ekološkog balansa i prostornog raščlanjivanja grada

Sl. Zeleno, sportske i rekreacione površine  
(Izvor: Generalni urbanistički plan grada Zagreba 1971.)

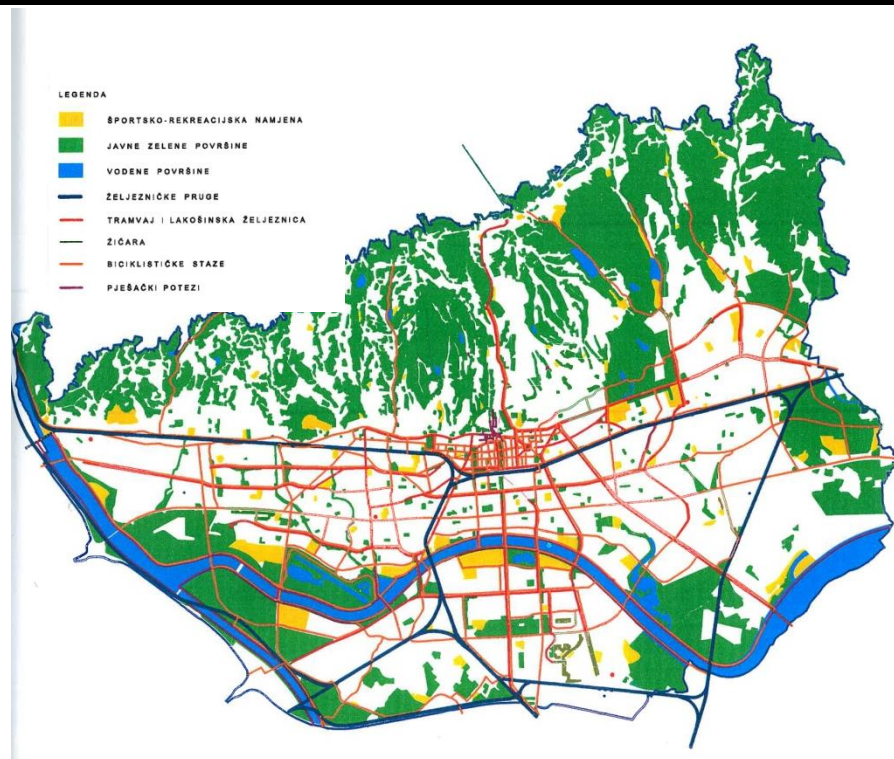


Sl. Namjena površina  
(Izvor: Generalni urbanistički plan grada Zagreba 2003.)

## 2003. g. Generalni urbanistički plan grada Zagreba

ciljevi prostornog razvitka:

- očuvanje ekološke **stabilnosti** i vrijednih dijelova okoliša, **održivog korištenja** prostora
- ostvarivanje **zadovoljavajući odnos** izgrađenih i neizgrađenih površina



2003. g.

## Generalni urbanistički plan grada Zagreba

- omogućavanje postojanja **cjelovite i povezane mreže** prirodnih i neizgrađenih zelenih površina

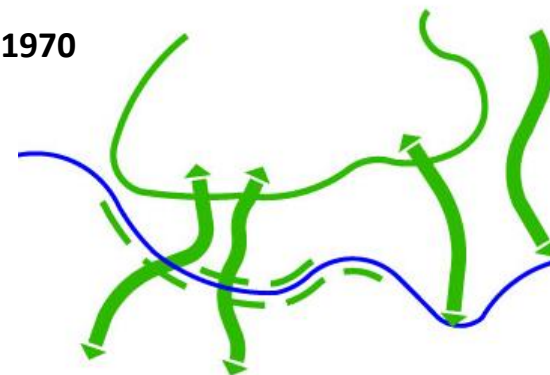
- uspostavljanje **odgovarajućeg rasporeda** slobodnih i zelenih površina, te odgovarajućih **fizičkih veza** među njima

Sl. Šport, rekreacija, javne zelene površine i vodene površine  
(Izvor: Generalni urbanistički plan grada Zagreba 2003.)

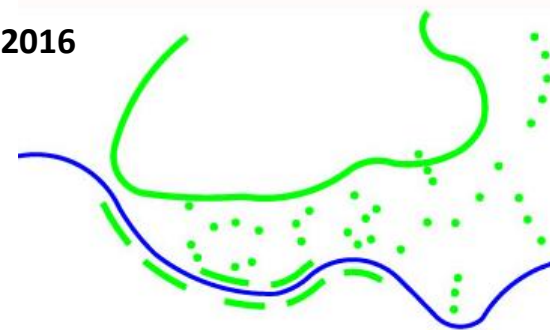
## PEJSAŽNA SASTAVNICA **ZAGREBA** JE U PLANIRANJU GRADA ZANEMARENA

- nedostatak jasnog pejsažnog koncepta razvoja grada
- nedostatak jasne pejsažne slike grada

1970



2016



## zašto pejsaž ?

pejsaž - **nositelja razvoja** prostora

**integralno** planiranje pejsaža kroz **sva mjerila** (nacionalno, regionalno, lokalno...)

**dugoročno planiranje** / kontinuitet / dosljednost polazišta

uspostavljanje **sustava pejsaža** / mreže / prepoznatljivog koncepta

**estetska uloga** / oblikovanje / slika / vizualni identitet

**socijalna uloga** / novi programi / višenamjenski prostor

**ekološka uloga** / očuvanje i unaprijeđenje okoliša / prilagodba klimatskim promjenama

**gospodarska uloga** / turizam / nove zelene tehnologije